

A Szcientológia

kozmológiája, antropológiája,
etikai rendszere
és módszerei

Régis Dericquebourg
vallásszociológia-professzor

III. sz. Lille-i Egyetem
Lille, Franciaország

1995. szeptember 22.

A Szcientológia

kozmológiája, antropológiája,
etikai rendszere
és módszerei

A SZCIENTOLÓGIA
KOZMOLÓGIÁJA, ANTROPOLÓGIÁJA,
ETIKAI RENDSZERE ÉS MÓDSZEREI

Tartalom

I. Vallás-e a Szcientológia?	1
I.I. Mit értünk valláson?	1
I.II. A Szcientológia tartalma	2
A kozmológia: a természetfeletti a Szcientológiában	2
A dinamikák és az etika	3
A Szcientológia antropológiája	4
A) Auditálás	5
B) Vallási képzés	6
C) Szertartások	7
D) Szervezeti felépítés	7
E) Lelkipásztori tanácsadás	7
II. Kik a szcientológusok?	7
III. Hogyan igazolják a szcientológusok a hitvallásaikat?	8
III.I. Pragmatikus legitimáció	10
III.II. Valószínűség a meggyőzésben	10
III.III. Relatív igazság	11
III.IV. Relevancia	11
III.V. Az élet értelme	11
III.VI. Tudományra való hivatkozások	11
III.VII. A szcientológiai technológia fontossága	12
III.VIII. Vallási hagyományra való hivatkozás	12
IV. Következtetések	13
A szerzőről	16

A Szcientológia

kozmológiája, antropológiája, etikai rendszere és módszerei

E konzultáció célja, hogy szociológiai szempontból áttekintést adjon a Szcientológiáról.

A kérdés a következő: vallás-e a Szcientológia, és ha igen, akkor milyen típusú vallás? Ebben az értekezésben megpróbálunk válaszokat jelentő elemeket adni erre.

A Szcientológia bizonyos jellemzőire is ki fogunk térni, ahogy ma látjuk a tárgyat. Írásunk nem polemizáló, de nem is apologetikus.

1. Vallás-e a Szcientológia?

1.1. Mit értünk valláson?

E konzultáció keretében nem kezdhetünk alapvető eszmecserebe a vallás definíciójáról. Mindazonáltal felvehetünk egy működőképes nézőpontot, és megegyezhetünk egy minimális számú jellemzőben, amely a legtöbb vallásban megtalálható. Tisztában vagyunk azzal, hogy ez a nézőpont ideiglenesen figyelmen kívül hagyja, hogy milyen eszmecsere folyik a vallás definíciójáról, amelyet az új vallási formák szükségessé tesznek. Bryan Wilsonnal együtt egyetérthetünk, hogy egy vallásban megvannak a következők:

- Egy kozmológia, amelyben az univerzum értelmet nyer egy vagy több természetfeletti erőre vonatkozóan. Az Ember koncepciója meghaladja földi létének korlátait. Van előtte és utána. Az Ember véges jellege nem elfogadott.
- Egy erkölcs, amely ebben a kozmológiában gyökerezik. Útmutatásokat és irányelveket biztosít, összhangban az univerzum javasolt értelmével.
- Eszközök, amelyek az emberi lényeket kapcsolatba hozzák a természetfeletti elvvel: imádság, vallási szertartások, meditációs technikák.

- Követők akár kis létszámú közössége, amely képes fenntartani és reprodukálni a meggyőződéseket, és végezni az üdvözülési eredmények ügyintézését.

Az említett elemek kombinációja lehetővé teszi, hogy a vallásokat elkülönítsük:

- (1) a deista filozófiáktól, amelyek megadnak valamilyen kozmológiát és létértelmet, de nem törekszenek arra, hogy az emberi lényeket természetfeletti hatalmakkal kapcsolják össze;
- (2) az egyéni mágiától, amely empirikus technikák alkalmazásával igyekszik empirikus eredményeket elérni;
- (3) a deista szervezetektől – amilyen a *szabadkőművesség* –, amelyek elismerik az Univerzum Nagy Építőmesterének létezését, de amelyek szertartásai nem arra irányulnak, hogy az Embert kapcsolatba hozzák Vele.

I.II. *A Szciantológia tartalma*

A Szciantológia tartalmaz egy kozmológiát, egy antropológiát, etikát, vallási szertartásokat, egy auditálási módszert, egy módszert a test megtisztítására, képzési módszereket és egy kommunikációelméletet.

A kozmológia: a természetfeletti a Szciantológiában

Az alapító, L. Ron Hubbard (1911–1986) az ősllekek tézisét frissíti fel. Azt állítja, hogy már az univerzum születését megelőzően léteztek lelkek, amelyeket ő *thetánoknak* nevez. Ezek anyagtalan, tömeg nélküli lények voltak, időbeli korlátok és térbeli elhelyezkedés nélkül, mindentudó, korlátlan hatalmú, elpusztíthatatlan, halhatatlan és bárminek a létrehozására képes lények. Ezek a megfoghatatlan lények teremtették a Legfelsőbb Lénnel együtt az univerzumot. Eközben a saját csapdájukba estek, és benne ragadtak az általuk teremtett dolgokban – mindenekelőtt az Emberben –, azaz az anyagban, energiában, térben és időben (angolul *matter, energy, space* és *time* – MEST, a fizikai univerzum), és még azt is elfelejtették, hogy ők voltak a teremtők. Így elvesztették a hatalmukat és a mindentudásukat, és sérülékeny emberi lényekké váltak. Azóta életről életre visszatérnek, más és más testeket elfoglalva. Mára a thetánok elfelejtették valódi szellemi identitásukat, és úgy hiszik magukról, hogy emberi testek. Tehát az Ember szellemi eredetű: egy test, egy elme és egy thetán együtt alkotja.

Ez a tökéletes ember tökéletlenségbe hullásának gnosztikus változata, és a görög dráma transzponálása, ahol az istenek beavatkoznak az emberek ügyeibe, és csapdába esnek.

Egy felszabadulás kell, hogy véget vessen az életek egymásra következésének. A Szciantológia célja, hogy az embert közel juttassa a thetán eredeti állapotához.

A dinamikák és az etika

A Szciantológia foglalkozik az univerzum hajtóerejével és a létezés értelmével.

Az univerzumot egy dinamikus készítés motiválja, amely a túlélést, a létezés meghatározó alapelvét szolgálja. Ez egyénenként és népcsoportonként más és más. Független a fiziológiától, a környezettől és a tapasztalattól. Befolyásolja az Ember élethez való ragaszkodását, illetve az intelligencia működését, amely egy egyén, egy csoport vagy egy nép képessége arra, hogy a túléléssel kapcsolatos problémákat oldjon meg.

Az egyén erkölcsössége a túlélés érdekében végrehajtott cselekedeteinek fényében ítélhető meg. Ebben a megvilágításban az a jó, ami alkotó jellegű, és az a rossz, ami ellentétes a túléléssel. Látható, hogy a Szciantológia etikája nem ajánlások tárháza (bergsoni zárt erkölcs). Ennek eredményeként jön létre, hogy az ember megérti és elfogadja az élet értelmét, amely személyes iránytűjeként szolgál. Ez egy nyitott erkölcsi rendszerként fogható fel.

A spiritiszta csoportokhoz hasonlóan a Szciantológiában nincs „bűn”. Vannak botlások, amelyek az Emberrel, a családdal, a társadalommal és Istennel szembeni romboló cselekedetek. Az etika része a hibák észrevétele és kijavítása.

Ahogy az organizmus bonyolultabbá válik, a dinamikai hajtóerő is bonyolultabbá válik. A „normális” (nem aberrált) ember esetén ez nyolc területre osztható, a célok szerint:

- (1) Az én dinamikája egy dinamikus készítésből áll az egyénként való túlélésre, az öröm elérésére és a fájdalom elkerülésére. Idetartozik az egyén élelme, ruházata, lakása, személyes ambíciói és általános céljai.
- (2) A szex dinamikája az utódnemzést irányítja.
- (3) A csoport dinamikája szabályozza a társadalmi életet. Azt a viselkedést ösztönzi, amely biztosítja annak a csoportnak a fennmaradását, amelyhez az egyén tartozik.
- (4) Az emberiség dinamikája a faj fennmaradását öleli fel.
- (5) Az élet dinamikája arra sarkallja a személyt, hogy az élet – minden élő dolog, növényi és állati – érdekében tevékenykedjen.

- (6) A fizikai univerzum dinamikája az egyéni hajtóerő az anyag, az energia, a tér és az idő túlélésének növelésére.
- (7) A gondolat dinamikája az egyéni készítés a gondolatként és szellemi lényekként való túlélésre.
- (8) Az univerzális gondolat dinamikája készítés a teremtőért vagy a Legfelsőbb Lényért való túlélésre.

Az első négy dinamika a Dianetikához kapcsolódik. A többi, metafizikai jellegű dinamikával, amelyek hozzáadása az 1950-es évek elején történt, a Szcientológia foglalkozik (a különbséget lásd később).

A követőt arra ösztönzik, hogy legyen összhangban valamennyi dinamikával. Önfeltárást segítő ellenőrzőlisták teszik lehetővé a számára, hogy mindegyiken meghatározza az állapotát. Egy lelkész segítségével lehetőségeket keres a tökéletlen állapotok helyrehozására.

A Szcientológia antropológiája

L. Ron Hubbard tanításai tartalmazzak egy olyan elképzelést az egyénről, amely szerint a test és az elme szoros kapcsolatban áll egymással.

Az elme és az ember természetével kapcsolatos kutatásai alapján L. Ron Hubbard 1950-ben megírta a *Dianetika: A szellemi egészség modern tudománya* című könyvet, amely azonnal bestseller lett, és Dianetika-szervezetek megalapításához vezetett. Akkoriban a Dianetika kizárólag az elmével foglalkozott, olyan eszközként, amely tehermentesíti vagy megszabadítja az egyént a mentális traumáktól. Mindazonáltal L. Ron Hubbard folytatta kutatásait, és az 1950-es évek elején azzal a felfedezéssel, hogy az Ember egy halhatatlan szellem, aki már számos életet élt, és túllép a fizikai dimenzió, belépett a spirituális területre. Az első Szcientológia-egyházat 1954-ben alapították.

A Szcientológiában az elmét egy olyan számítógéphez lehet hasonlítani, amely két részből áll: analitikus elme és reaktív elme.

Az első képviseli az intelligenciát, egy tökéletes képességet, amely feltételezés szerint az egyén (az „én” vagy alapszemélyiség) tudatossági központja. Ez az analízátor egy olyan számítógéphez hasonlít, amely az érzékelések (a külvilágból származó ingerek), a képzelet és a standard memóriabankban található emlékek alapján működik. Ez a memória a születéstől a halálig, ébrenlét és alvás közben is fogadja a különböző érzékszervek által továbbított információkat, amelyeket időrendi sorrendben teljes egészében különböző (hallási, látási, tapintási stb.) adatállományokban raktároz, amelyek az analitikus elme rendelkezésére állnak. Ez az elme

folyamatosan gondolkodik. Folyamatosan másolatokat kap a tárolt faksimilékről, kiértékeli őket, összehasonlítja őket, hogy pontos válaszokat adjon azokra a problémákra, amelyekkel az egyén szembekerül. Az olyan rutinfeladatok elvégzésére, mint a járás, a gépelés stb., anélkül hogy haszontalan információkkal rendelkezne, az elme a szerzett funkciókat szabályozó, működésre kész áramköröket hoz létre. Az analitikus elme alapjában véve egyfajta értelmes, tökéletes számítógép, amely nem idéz elő pszichikai vagy pszichoszomatikus zavarokat.

Az aberrált viselkedés a reaktív elme miatt van, amely engramok lerakata. Utóbbiak nem egészen emlékképek. Olyan tökéletes felvételek, amelyek teljes részletességgel tartalmazzák az összes érzékletet, amelyet az egyén egy fájdalom és teljes vagy részleges öntudatlanság, például aléltság vagy érzéstelenítés, pillanata közben érzékel.

A) Auditálás

A Szciantológia fő vallási gyakorlata *auditálás* néven ismert. A szciantológusok számára az auditálás egy szisztematikus spirituális ösvény. Mi is ez?

Az auditálás lehetővé teszi, hogy az egyén a jelen életben és az előző életekben – az ún. időnyomon – átélt összes eseménynek újra a birtokába kerüljön. A legfontosabb fellelhető események a traumatikus események, amelyek során bizonyos mennyiségű energia elkülönült, és ez a cselekvés és az értelmes gondolkodás blokkolásával csökkenti a képességeket. Ezen események felidézése és futtatása lereagálás révén felszabadítja az eseményekhez kapcsolódó energiát, amely ily módon hozzáférhetővé válik. Ez kellemes közérzetet okoz. Ezenkívül a múltbeli események fizikai vagy pszichikai betegségek forrásainak tekinthetők. A felismerésük és az a munka, amelyet az auditált személy velük végez, állítólag törli őket. Például előfordulhat, hogy valaki, akinek fájdalmai vannak, auditálás során felfedezi, hogy egy korábbi életében megfojtották. A traumatikus esemény futtatásával megszabadul a múltbeli eseményt kísérő fájdalomtól. Ez emlékeztet egy sámangyógyításhoz használt módszerre, ahol egy személyes mítoszt építenek – erről Levi-Strauss írt *Anthropologie structurale* című könyvében.

A hubbardi terminológia szerint a Szciantológia-auditálás az analitikus elme képességeit használja arra, hogy a reaktív elméből kiürítse a káros engramokat, amelyek akadályozzák az inkarnálódott thétánt abban, hogy visszanyerje az erejét.

Az auditálás két dolgot eredményez: (1) a múlt feltárása révén gyorsan megmutatja a beavatottnak, hogy ő egy mindenható, inkarnált lélek, akit emberi mivolta korlátoz; (2) az engramok kitörlése elvezet a „Clear” állapothoz.

Az engramok megszüntetése segít a lény helyrehozásában. Ez megmutatkozik az életerő megnövekedésében, a túlélési képesség fokozódásában, az erő érzésében és a jobb képességekben, amelyek mérhetők a tónusskálán.

A szcientológusok számára az auditálás egyfajta lelkipásztori tanácsadás. Bryan Wilson osztja ezeket a nézeteket („Scientology”, 1994): úgy tekinti, hogy a Szcientológiában megjelenik a spiritualitással való kapcsolatok rendszerezése, és ez olyan beállítottság, amely a „metodizmusban” található meg. Számunkra ez a vallásos élet racionalizálásának egy formája.

A szcientológusok számára az auditálás elsősorban és legfőképpen egy olyan szellemi kaland, amely a keleti vallásokhoz hasonlóan hozzáférést biztosít az Ember spirituális, halhatatlan részéhez.

Az auditálás révén a thetán megbizonyosodik a saját halhatatlanságáról, és képes spirituálisan növekedni. Auditálás révén az Ember jobban megérti saját spiritualitását és Legfelsőbb Lénnel való kapcsolatát. Ezenfelül az auditálás jobb megértést és képességeket biztosít az Ember számára mind a nyolc dinamikán.

A Szcientológia vallást becsmérő egyes személyek a Szcientológiát egyfajta pszichoterápiához hasonlították. Ám a módszerek és szertartások nem ugyanazok, és a célok is teljesen különbözőek: a pszichoterápia az elmével foglalkozik; ugyanakkor a Szcientológia célja a lélek megváltása. 1. Az auditált személy kezdi megérteni az Ember kettősségét, és az előző életek felfedezésén keresztül megérti egyetlen alapelv állandóságát, amely minden életen végighúzóódik. 2. A Szcientológia a thetánnal is foglalkozik. Azáltal, hogy tehermentesíti a thetánt a szellemi és testi tömegektől, újraéleszti eredeti erejét; és az egyén, amelyet a thetán képvisel, „élő megszabadulttá” (dzsivanmukta) válik.

B) Vallási képzés

A Szcientológia másik alapvető vallási gyakorlata a *képzés*, amely a Szcientológia Írásainak intenzív tanulmányozását jelenti mind a spirituális felvilágosodás, mind a Szcientológia lelkeszi képzés érdekében.

A szcientológusok azon a véleményen vannak, hogy spirituális tudatosságukat minden élethelyzetben alkalmazniuk kell. Ezt az utat a Szcientológia Írásainak tanulmányozásán keresztül találják meg. Más vallásokban hasonlóképpen megtalálhatók a megvilágosodás érdekében végzett tanulmányok, például a Talmud tanulmányozása a zsidó vallásban, vagy Buddha tanításainak tanulmányozása, vagy az ezoterikus írások tanulmányozása. Ezenkívül szerintük az auditálás és a képzés együtt jár. Az embernek egyidejűleg kell növelnie a képességeit, a felelősségét és a tudását. Felfedezi, hogy képes az inkarnált thetán erejével cselekedni, és hogy képes más szellemi lényekkel kommunikálni. Például a képzés során a szcientológusok megtanulják, hogyan tudják „auditálással” feltárni a spiritualizáció folyamatát másokban, és gyakorolni hívői kötelességeiket.

C) Szertartások

A Szciantológia Egyházban léteznek bizonyos vallási szertartások, amelyek hagyományosan megtalálhatók a fő áramlatot jelentő vallásokban: névadó szertartások, vasárnapi szertartások, esküvők és temetések.

D) Szervezeti felépítés

A Szciantológia Egyháznak a modern civilizációra jellemző komplex szervezeti felépítése van, amely nagyszámú szervezeten alapul. Minden vallás abból a korból kölcsönzi szerveződési formáját, amelyben születik. A közelmúltban Jehova tanúi az iparosodás korából kölcsönözték a szervezési módszereiket, a Szciantológia pedig a posztindusztriális kor szervezési stílusát vette át.

A szervezésnek az a célja, hogy szolgáltatassák és reprodukálják az üdvözülési eredményeket. Ez a nemzetközi terjeszkedést szolgálja.

E) Lelkipásztori tanácsadás

A Szciantológiának felszentelt lelkészei vannak, akik a szertartásokat celebrálják, és az auditálást gyakorolják.

II. *Kik a szciantológusok?*

Roy Wallis és Roland Chagnon Szciantológia Egyházzól írt tanulmányai kísérletet tettek arra, hogy felvázolják a követők profilját. Eredményeik számos ponton egybeesnek.

Franciaországban megpróbáltunk ugyanilyen jellegű adatokat gyűjteni 285 véletlenszerűen kiválasztott követőtől. A kibontakozó profil azt mutatja, hogy kétharmaduk férfi, életkoruk többnyire 26 és 41 év közé esik. Legtöbbjük házas, és egy vagy két gyereke van.

A szciantológusok rendszerint városi környezetben születtek, és 18 éves korukig ott éltek. Aktív tagjai a társadalomnak; szakmai színvonaluk magas (közepes méretű vállalkozások, felső vezetők, üzletemberek, kézművesek, bolttulajdonosok). 42%-uk jutott el középszintű végzettségig, és szakosodott műszaki, művészeti, kereskedelmi vagy irodalmi területekre.

A francia szciantológusok főként katolikus háttérrel rendelkeznek, de azt már elhagyták; 16%-uk állítja magáról, hogy ateista. Azoknak, akik hajlandónak mutatkoztak arra, hogy beszéljenek korábbi vallásukkal szemben mutatott jelenlegi magatartásukról, kicsivel több mint fele azt állította, hogy még mindig odatartoznak, és többen el kívánták mondani, hogy

jobban megértik azt, és lelkiileg mélyebben élük meg. Megjegyzendő, hogy a Szcientológia gyakorlata nem szükségképpen vezet az eredeti vallás elutasításához – noha gyakorlati szempontból a Szcientológia teljes értékű vallás –, és a szcientológusok általában kizárólag társadalmi és családi okok miatt őrzik meg a korábbi vallásukhoz tartozásukat.

III. *Hogyan igazolják a szcientológusok a hitvallásaikat?*

A szcientológiai írások megadnak néhány érvet, hogy igazolják (legitimizálják) L. Ron Hubbard Szcientológia vallási doktrínáit, amelyeket „alkalmazott vallási filozófiának” neveznek. Az érvelés egyik olvasata szerint a Szcientológia összhangban van a mai nyugati társadalomra jellemző eszményekkel és gyakorlatokkal.

A Szcientológia doktrínái – amelyeket nem kinyilatkoztatott moralizálásként kell felfogni, hanem az emberi ész helyes használatából fakadóként – a liberális társadalom eszményeit és értékeit hordozzák: egyéni siker, egyének közötti erkölcsös verseny a barbár magatartás elkerülése érdekében, gazdasági erő, illetve tudomány és technológia megjelenése, amelyek javítják a személyes jólétet, bizalom a civilizáció folyamatos fejlődésében, az Emberben és potenciáljában, illetve a személyes célok és a civilizáció egészének céljai közötti harmónia lehetőségében. Az ilyen eszményekbe vetett bizalmat az emberi természet igazolja: az Ember jó, következésképpen arra törekszik, ami jó, nevezetesen az optimális fennmaradásra. Ha nem sikerül erősebbé válnia, vagy olyan erkölcsösséget gyakorolnia, amely ösztönzi a civilizációban végbemenő fejlődést, az azért van, mert aberrációktól szenved, amelyeket bizonyos technikák segítségével gyógyítani lehet.

Összegzésképpen elmondható, hogy az Ember visszatérhet az ősllekek mindentudásához és mindenhatóságához, és létrehozhat egy olyan emberi fajt, amilyen a világ kezdetén volt. Ez egyfajta regresszív utópia, amely spiritualizálja a fejlődést, mivel úgy állítja be, mint zarándokutat egy tökéletes emberekből álló olyan világ felé, amely már létezett a múlt egy szakaszában. A Szcientológia doktrínái az Ember felelősségére apellálnak, és választást kínálnak: ha nem változik meg, akkor egyre barbárabb társadalom következik, ha pedig beleegyeznek, hogy kezelje az aberrációit, akkor egy háború és erőszak nélküli virágzó társadalom. Láthatjuk, hogy L. Ron Hubbard a személyes felelősség ethoszát javasolja – utat a boldogsághoz, a hatékonysághoz, a prosperitáshoz és a személyes fejlődéshez. Ez nem áll messze a felvilágosodás filozófiájától, amely uralkodó a magasan fejlett társadalmainkban.

Így aztán láthatjuk, hogy a Szcientológia doktrínái megfelelnek a tapasztalati valóságnak, legalábbis, ami a nyugati kapitalista társadalmakat illeti. Adatszerzési módszereit és struktúráját illetően ugyanez a helyzet. A vallási képzési módszer összhangban van a legtöbb oktatási rendszerben használatos tanulási módszerekkel: órák, tanfolyamok, gyakorlati feladatok. A Szcientológia doktrínáinak rendszere hasonlít arra a tudásra, amelyet a követők már

megszerezték: a tagok úgy gondolják róla, hogy racionális (úgy van bemutatva, mint egy tudományos érvelés, fogalmakkal, hipotézisekkel és axiómákkal) és tudományos (vaskos kötetekből álló gyűjtemény dokumentálja L. Ron Hubbard felfedezéseit, a különféle kísérleteivel, hibáival, problémáival és eredményeivel együtt). A rendszer azt is lehetővé teszi minden ember számára, hogy olyan technikákat sajátítson el, amelyeket egyből alkalmazni tud, világos hierarchiát követve és előre látható eredményekkel. Az ilyen típusú képzés a formáját tekintve hasonló ahhoz a képzéshez, amelyben a szcientológusok a korábbi iskolai vagy egyetemi rendszerükben részesültek.

Sokszcientológusközépvezető, vállalatigazgató, szakember, sportoló, vagy a szórakoztatóiparban dolgozik. Az általános képzésük során legalább jó tanulmányi eredményeket értek el, de gyakran ennél is jobbat. A Szcientológia most leírt jellemzői lehetővé teszik, hogy a tagok a korábban kapott oktatásuknak köszönhetően otthonosan érezzék magukat. Ehhez hozzátehetjük, hogy a Szcientológia beszél a mai társadalmakban mindennapos félelmekről is: erőszak, háborúk, nukleáris fenyegetés, szennyeződés stb.

Másfelől a fenti célok eléréséhez szükséges életerő Istennel azonosítható, és ez spirituális legitimitást biztosít a mozgalom számára. A vasárnapi szertartáson a káplán azt hirdeti, hogy „a túlélés felé való haladás önmagában az Isten felé való haladás”. Számos különböző metafizikai mozgalomnál is fellelhető, erőteljes istenképet találunk.

Másodszor, a szcientológusok számára a Szcientológia érvényessége a technológiájának működőképességéből következik. A Szcientológia azt tartja, hogy az, aki alkalmazza az etikai technológiát, és használja a Szcientológiát, óhatatlanul jobb életet fog élni, jobban fogja magát érezni, és meggyógyul, hiszen mindezek a sikert jelzik. Egyetlen alkalom, amikor hiányoznak a pozitív eredmények, még nem teszi hiteltelenné a technológiát. Sőt bármely látszólagos kudarc inkább arra készíti az alkalmazót, hogy vizsgálja meg a saját ellenállását, a társadalmon belüli kapcsolatainak problémáit, vagy hogy miben hibázott a technológia alkalmazása során. Bármelyik esetről is legyen szó, kitartásra intik, mert a szcientológusok úgy gondolják, hogy minden problémára létezik valamilyen technikai megoldás. A Szcientológia működik, amennyiben pontosan alkalmazzák. A standard technológia kikereshető a Szcientológia-anyagokból. A technológia alkalmazása szigorúan standardizált; a kívánt eredmény eléréséhez csak lépésről lépésre követni kell az utasításokat, és ez a vallásból kapott képzéssel tanulható meg. Az érvényesség bizonyossága a technikák megtapasztalásából következik.

A siker igazolja a technológia jogosultságát, így aztán az alkalmazott vallási filozófiáét és a hozzátartozó spirituális fogalmakét is.

Meg akartuk tudni, hogy a Szcientológia hivatalos irodalmában leírt legitimitációja vajon ugyanaz-e, mint amit a tagok alkalmaznak. Ennek kiderítésére megkérdeztünk 15 szcientológust.

Azt kérdeztük tőlük, hogy miért gondolják, hogy a Szciantológia igaz. A megkérdezett tagok 5–20 éve voltak már a mozgalomban. Mindegyikük magasan képzett volt. Az érveik különböző kategóriákba sorolhatók.

III.I. *Pragmatikus legitimáció*

A megkérdezett szciantológusok véleménye szerint a hitük azért érvényes, mert jelentős javulásokat értek el vele az életükben, néha teljes mértékben megváltoztatva a helyzetüket. Azt állították, hogy javult az egészségük, hogy a családi életük harmonikusabb lett. Azért maradtak a mozgalomban, mert rögtön az elején határozott eredményeket tapasztaltak. A tagok számára a Szciantológia *hasznos* vallás.

III.II. *Valószínűség a meggyőződésben*

A Szciantológia-alapelvek érvényességének személyes igazolása mellett megmarad egy „nem ellenőrzött” terület is. Számos szciantológus beismeri, hogy nem ellenőrizte személyesen L. Ron Hubbard összes doktrínáját, és hogy van még néhány terület, amelyben feltételesen hisz.

Az istenhitről sok szó esik. Egyesek számára a Legfelsőbb Lény léte nem kétséges. Ők egy belső meggyőződésről beszélnek, Isten létének tanúbizonyságáról, amelynek következtében megszűntek a gyerekkoruk „katolikus Istenével” kapcsolatos nézeteltéréseik. Másokat az jellemmez, hogy az auditálás során kapcsolatba kerültek az előző életeikkel, ami elvezette őket egy végtelen lény eszméjéhez. Például: „Kezdetben nem voltam tudatában, de az auditálás előrehaladtával érzékelttem, hogy tényleg létezik egy nyolcadik dinamika, amely végtelen, és amely létezik; először nem tudtam róla, de most már tudom, hogy létezik.” Ám a legtöbbjük számára Istent (az ő meghatározásuk szerint a nyolcadik dinamikát) ugyanolyan módon kell igazolni, mint a többi meggyőződést. Ugyanakkor Istent egy valószínű hipotézisnek tekintik: ha L. Ron Hubbard tanításának egy részét már ellenőrizték, akkor nincs rá ok, hogy miért ne lenne igaz a többi is. Például: „Tudom, hogy létezik egy teremtő, aki az összes dolgot, az univerzumot teremtette... hiszem, hogy van egy Legfelsőbb Lény, ez pusztán idő kérdése. Hogy vajon létezik-e még? Azon a szinten, amit elértem, most még semmiképpen sem tudhatom. Ez részben hit, részben *tudás*, mert amikor egy tárgy 70%-ban beigazolódott a számodra, úgy gondolod, hogy a maradék is valószínűleg igaz” – 20 éve szciantológus, 47 éves. Megint mások úgy gondolják, hogy ha magasabb szinteken lévő szciantológusok megtalálták Istent, akkor bizonyára létezik.

Ugyanakkor bevallják, hogy olyan keresést folytatnak, amely esetleg nem ugyanazzal a felfedezéssel végződik majd a számukra. Sok szciantológus számára „a nyolcadik dinamika” egy olyan világ marad, amelyet személyesen kell felkutatni ahhoz, hogy teljes mértékben elhiggyék. Pillanatnyilag várakoznak. Isten valószínűleg ott van. Ezt nevezhetjük a valószínűségbe vetett hitnek.

III.III. *Relatív igazság*

Ahol a személyes felfedezés dominál, ott az igazság mindig a szcientológus spirituális fejlődésének útja során elért szakaszhoz képest értendő. A megkérdezettek egyike által említett két igazság érzékelteti ezt a viszonylagosságot: az egyik időn és szavakon túli, a másik pedig az „itt és most” igazsága.

III.IV. *Relevancia*

A szcientológusok azt állítják, hogy a hitüknek köze van a valósághoz. Egyikük beszélt arról, hogy ő maga összhangban van a valósággal, miközben egyidejűleg beismerte, hogy azt ő maga teremtette, és hogy az természetessé vált a számára. Például egyikük azt érezte, hogy a Szcientológia etikája alkalmas arra, hogy megértést érjünk el másokkal, és kapcsolatot alakítsunk ki velük. Egy másik hívő azt mondta, hogy egy kielégítő módszert talált a társadalom megreformálására. Mielőtt megismerkedett volna a Szcientológiával, harcias szocialista volt. Úgy érezte, hogy a Szcientológia technológiájában megtalálta azokat az eszközöket, amelyekre szüksége van „a társadalom alapos megreformálásához”.

III.V. *Az élet értelme*

A tagok azt állítják, hogy értelmet találtak az életükben. Egyikük olyan hajósként írta le magát, aki borult ég alatt, iránytű nélkül sodródott az óceánon, távol minden szárazföldtől, amihez képest tájékozódhatott volna, amikor talált egy térképet, és hozzá az összes navigációs felszerelést, amire szüksége volt. A szcientológusok úgy gondolják, hogy rátaláltak az élet értelmére és az előrehaladás útjára. Egyikük, aki abbahagyta orvosi tanulmányait, elismeri, hogy nem látta semmi értelmét az erőfeszítéseinek, mivel az a kényelmes középosztálybeli lét, amely felé tartott, nem illett össze azzal, amit az élet értelmének gondolt, amely értelemre elmondása szerint a Szcientológiában talált rá.

III.VI. *Tudományra való hivatkozások*

Interjúink során nem találkoztunk elismert tudományokra való olyan hivatkozásokkal, amelyek a szcientológusok doktrínáinak vagy technológiájának bizonyítékaként szolgáltak. Ez közvetlen ellentétben áll az alábbiakkal:

- a) A vezetés által megkívánt és fentebb említett szakértői ismeretek.
- b) L. Ron Hubbard azon állítása, miszerint „szembesülnöm kell azzal a ténnyel, hogy elértük azt az egyesülési pontot, ahol a tudomány és a vallás találkozik, és most fel kell hagynunk annak tettetésével, hogy csak anyagi célokkal foglalkozunk. Nem kezelhetjük az emberi lelket úgy, hogy figyelmen kívül hagyjuk ezt a tényt.”

Felállíthatjuk azt a hipotézist, hogy:

- a) Az elismert tudományokkal való összeegyeztethetőség nem más, mint elfogadott ténynek tekintett hivatalos doktrína, amelynél a szcientológusok nem érzik úgy, hogy igazolni kellene. Vagy:
- b) E meggyőződés legitimációja személyes tapasztalat kérdése, nem pedig valamely hivatalos állásponthoz való ragaszkodásé.
- c) Hogy a Szcientológia technológiája a tudomány helyébe lép.

Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a Szcientológia Egyház a megalakulás éveitől kezdve képest változásokon ment át. Konkrét vallási mozgalomként írja le önmagát; az a legitimáció, amelyre az Egyház manapság törekszik, nincs annyira tudományos szinten pozicionálva, mint korábban.

III.VII. *A szcientológiai technológia fontossága*

A Szcientológiában nem annyira hisznek, hanem inkább gyakorolják. Számos alkalommal használták a „Szcientológiával foglalkozik” kifejezést. Egy korábbi interjúorozatban, amelynek az volt a tárgya, hogy a Szcientológiát hogyan lehet definiálni, a tagok a technológia *alkalmazását* hangsúlyozták. A jelenlegi interjúorozatban az érvényesség a technológia működőképességén alapult.

A Szcientológia gyakorlati vallásként jelenik meg.

III.VIII. *Vallási hagyományra való hivatkozás*

A megkérdezettek csak úgy beszéltek vallási hagyományokról, hogy rámutattak ezek gyenge pontjaira. Senki sem említette a buddhizmus és a Szcientológia közti kapcsolatot, bár ezt L. Ron Hubbard hangoztatta. Kiemelte a közös pontokat, de fájlalta, hogy a buddhizmusból hiányzik a világban való hatékonyság.

Ez a hiányosság a tudomány hiányának velejárója. A hívők nem törekszenek arra, hogy külső tényezőkre hivatkozva legitimizálják a meggyőződéseiket. Elegendőnek tűnik, amiről a maguk számára igazolást nyertek. Nem érzik szükségét, hogy meggyőződéseiket mások irányába teológiai fogalmakkal alátámasszák, vagy hogy a vallási gondolkodás tradíciójába helyezték önmagukat, annak ellenére, hogy L. Ron Hubbard hasonlatosságokat figyelt meg a Szcientológia, a buddhizmus és különböző ókori bölcséleti vallások között.

A Szciantológia egyes tagok általi legitimációja némileg eltér a hivatalos dokumentumoktól. A „bizonyosságon alapuló tudomány” inkább „bizonyosságokon alapuló tudomány”, mely bizonyosságokat csak azután fogadják el, hogy személyes tapasztalat által megerősítést nyertek. Ebből következik, hogy a hit valószínűségeen alapul, és függ a hívő által a spirituális skálán elért szakasztól. Másfelől a mozgalom technológiáját illető hitelvi kijelentéseket elfogadják. Nem találkozunk az igazság érzékelhető bizonyosságával, amely olyan magatartási formát eredményez, mint a megtérés esetei az üdvözülés doktrínáját hirdető vallásoknál. E vallásoknál a hívők azért imádkoznak, mert elfogadják azt a meggyőződési struktúrát, amely az imádkozást javasolja. A szcientológus az egyik bizonyosságot hozzáadja a másikhoz, egészen addig, amíg elegendő bizonyítékhoz nem jut az igazságról. Az egyik szcientológus elmondta nekem, hogy ő szívesebben beszél „folyamatos megtérésről”.

Az is kitűnik, hogy hitük hatékony, eredményes hit, mivel a hívők azt állítják, hogy a Szciantológiában megtalálták azokat az eszközöket, amelyek segítségével meg tudják érteni a társadalmat, és át tudják alakítani azt is és az egész világot is.

IV. Következtetések

A Szciantológia rendelkezik a vallások jellemzőivel. Van egy technológiája, amely olyan gyakorlatokból áll, amelyek lehetővé teszik minden emberi lény spirituális részének elérését, van egy „nagyon bürokratizált” egyházi struktúrája, és vannak vallási rítusai. Számos korábbi szerző nem kételkedik a vallási jellegében, még a legkritikusabb szemléletűek sem: Michel de Certeau, Roy Wallis, Bryan Wilson, Harriet Whitehead, Lonnie D. Kliever, Frank K. Flinn.

Az alábbi jellemzőket találjuk:

- (1) Vannak technikái, amelyek célja, hogy „ép testben ép lélek”-ként utat biztosítsanak a szabadság felé. L. Ron Hubbard és a szcientológusok nagyon messzire juttatják a vallásos élet racionalizálását és ennek instrumentalizálását. Igen gyakran hasonlítják össze – jogosan – a buddhizmussal. Egyesek „technológiai buddhizmusként” írják le. Másokat az auditálás (lelkipásztori tanácsadás) szisztematikus jellege miatt a metodizmusra emlékeztet.
- (2) Lehetővé teszi, hogy a követő kozmikus, történelmi és személyes eseményekben értelmet találjon; azt a meggyőződést kínálja a hívőnek, hogy a személyes és csoportos üdvözülés megoldásának birtokában van; lehetővé teszi, hogy az egyén okozó legyen az életében, ne pedig külső okok okozata.

- (3) L. Ron Hubbard nem próféta, aki kinyilatkoztatásból származó üdvözülési utat hirdetett; olyan spirituális kutatóként tűnt fel, aki progresszív módon alakított ki egy üdvözülési módszert, amely utat mutat az „eredményekhez”.
- (4) Személyes, némileg misztikus tapasztalatokon nyugszik, ami lehetővé teszi a személy számára, hogy kapcsolatot teremtsen saját spirituális természetével. „Vallásos virtuozitást” sejtet, azaz jelentős elköteleződést, ennél fogva nem tömeges imádatot folytató vallás.
- (5) A Szciantológia jellegzetesen „e világi” vallás, amely emlékeztet a Szóka Gakkaira, ahol a becsületesen elért üzleti siker a pozitív spirituális fejlődés egyik jele. Ezenkívül párhuzamot lehet vonni a Szciantológia etikája és a hagyományos protestantizmus etikája között is. Utóbbi esetben az e világi ügyekben elért siker a kegyelmi állapot bizonyítéka, előző esetben pedig a személy saját személyiségével kapcsolatban végzett munkájának külső megnyilvánulása – egy olyan személyes vallási és erkölcsi kódexé, amely elsősorban pszichológiai felszabadítási technikákból áll, amelyek spirituálisan szabadítják fel az egyént, valamint egy nagyon konkrét erkölcsi rendszer alkalmazásából.
- (6) Nem szekta – nem exkluzív, és a követője nem köteles feladni korábbi vallását, jóllehet a legtöbben kizárólagosan a Szciantológiát gyakorolják.
- (7) A Nemzetközi Szciantológia Egyház 1994-ben, az egyház fennállásának 40. évfordulója alkalmából megjelent kiadványa szerint a Szciantológia Egyházzal az 50-es évek eleje óta állítják, hogy vallásos jellegű. A Los Angeles-i központú Nemzetközi Szciantológia Egyházat mutatják be az anyaegyházként (mint amilyen a bostoni anyaegyház a keresztény tudományánál). Van utalás a hívekre és a vallásos testvériségre, a lelkipásztori szolgáltatásokra és az egyházzal kapcsolt jótékonyági tevékenységekre. Másrészt a szciantológusokkal készített legutóbbi interjúink során egyre nagyobb hangsúlyt kapott a vallási dimenzió. A Szciantológia azáltal, hogy egyre inkább hirdeti a vallási jellegét, vonzza azokat az embereket, akik vallás után kutatnak, míg kezdetben a személyes problémáikra megoldást kereső embereket vonzotta. Ahogy a Szciantológia fejlődött, a Dianetika integrálódott a folyamat egészébe.
- (8) A Szciantológia utópikus elemeket is tartalmaz: L. Ron Hubbard megálmodott egy utópikus projektet „a bolygó Clearre tételére”, amely egy olyan társadalmat vetít elénk, ahol nincs elmebaj, nincsenek bűnözők és háborúk, ahol a tehetség virágozhat, a tisztességes lények jogai megadatnak, és az Ember szabadon szárnyalhat egyre magasabbra. A spontán módon alkalmazott etika (bergsoni nyitott erkölcs) ki fogja

küszöbölni a lét összes igazságtalanságát, és a visszanyert thétán keresztül erősödni fog. A szcientológusok számának növekedésével a világnak javulnia kell.

- (9) A Szcientológia modern környezetben született. Ebből átvesz bizonyos elemeket (technikai szemlélet, jól megfogalmazott, módszeres megközelítés, a kommunikáció fontossága, jólét, a szervezés megértése, személyes tapasztalat), amelyek ókori spiritiszta hagyományokkal keverednek.

L. Ron Hubbard és a szcientológusok egy misztikus ösvény, egy önátalakítás és egy világátformálás szolgálatában kiterjesztik a racionalitás eszközeinek használatát. Valószínűleg ez az oka annak, hogy a Szcientológia egyedülállónak tűnik a vallások között.

RÉGIS DERICQUEBOURG
1995. szeptember 22.

A szerzőről

Régis Dericquebourg a III. sz. Lille-i Egyetem (Lille, Franciaország) vallásszociológia-professzora. A Párizsi Egyetemen szerzett diplomát pszichológiából, a Sorbonne Egyetemen doktorált szociológiából, jelenleg pedig együttműködik az Országos Tudományos Kutatási Központtal.

Dericquebourg professzor 1972 óta foglalkozik kisebbségi vallások tanulmányozásával, amely projektjét úgy kezdte, hogy három évet töltött megfigyelőként Jehova tanúinál.